

Ökad insyn i politiska processer (SOU 2025:52)

Presentation vid överlämnande den 8 maj 2025 av
betänkande av 2023 års insynskommitté

Kommitténs sammansättning

Ordförande

F.d. justitierådet Mats Melin

Ledamöter

(S): Riksdagsledamöterna Hans Ekström och Lena Hallengren samt biträdande partisekreteraren Nils Vikmång

(SD): Riksdagsledamöterna Fredrik Lindahl och Charlotte Quensel

(M): Riksdagsledamöterna Fredrik Ahlstedt och Susanne Nordström

(V): T.o.m. den 7 november 2024, f.d. partisekreteraren Aron Etzler
Fr.o.m. den 8 november 2024, f.d. riksdagsledamoten Mia Sydow Mölleby

(C): Ordföranden i kommunfullmäktige i Östersunds kommun Hanna Mattsson Wagenius

(KD): Riksdagsledamoten Cecilia Engström

(MP): Riksdagsledamoten Annika Hirvonen

(L): T.o.m. den 10 mars 2025, hovrättsrådet Eva Edwardsson
Fr.o.m. den 11 mars 2025, riksdagsledamoten Louise Eklund

Kommitténs uppdrag

- Översyn av insynslagen
- Förbud mot utländska bidrag till partier
- Insyn i politiska beslutsfattaresh kontakter med lobbyister
- Insyn och samtycke för medlem vid bidrag från arbetsmarknadsorganisation till parti

Kommitténs utgångspunkter

- Att söka påverka politiska beslut är en legitim och viktig del av demokratin
- Allmänhetens insyn i partiets finansiering och i lobbning behöver stärkas
- Systemen för insyn bör inte vara onödigt betungande för enskilda eller det allmänna
- Sverige ska sträva efter att uppfylla sina internationella åtaganden

Förslag om vissa ändringar i insynslagen

- **Förbudet mot anonyma bidrag** ska gälla utan beloppsgräns
- Bidrag via mellanhand får tas emot endast om partiet får uppgift om ursprunglig givare
- Om det finns anledning att misstänka försök att kringgå lagen, t.ex. genom mellanhand, är parti skyldigt att utreda saken och vid osäkerhet avstå från bidrag

Förslag om vissa ändringar i insynslagen, forts.

- Partier ska utöver intäkter **redovisa kostnader, tillgångar, skulder**
- Långgivarens identitet ska anges om lånets värde överstiger 0,5 prisbasbelopp (29 400 kr 2025)
- Kostnad för valkampanj ska anges
- En särskild avgift ska tas ut om en kostnad, tillgång eller skuld utelämnas

Förslag om förbud mot utländska bidrag

- Det ska **införas ett förbud för partier och kandidater att ta emot utländska bidrag**
- Förbudet ska gälla bidrag från
 - fysiska personer som ej är medborgare eller folkbokförda i Sverige, och
 - juridiska personer som ej är svenska
- Undantag från förbudet:
 - mindre bidrag som är avsedda att täcka utgifter i samband med internationellt partipolitiskt samarbete
 - bidrag från EU:s institutioner
- Särskild avgift vid brott mot förbudet

Förslag om insyn i politiska beslutsfattaresh kontakter med lobbyister

- **Allmänheten ska genom ett register på internet ges ökad insyn i s.k. påverkanskommunikation**, dvs. kontakter med politiska beslutsfattare eller deras medarbetare i syfte att påverka beredning eller beslut i ett ärende
- Uppgifter om kontakterna ska lämnas av aktörerna som vill påverka

Förslag om insyn i politiska beslutsfattaresh kontakter med lobbyister, forts.

- Mottagare som omfattas är **riksdagsledamöter, statsråd och statssekreterare samt tjänstemän i Regeringskansliet, Riksdagsförvaltningen, kommittéer och utredningar**
- Efter en tid bör det övervägas att utvidga kretsen mottagare, bl.a. till politiska beslutsfattare på regional och lokal nivå

Förslag om insyn i politiska beslutsfattares kontakter med lobbyister, forts.

- **Juridiska personer** ska vara skyldiga lämna uppgifter, liksom **enskilda näringsidkare som har PR och kommunikation som huvudverksamhet**
- Gäller kommunikation för egen räkning eller professionellt ombud/rådgivare
- Undantag för vissa aktörer och typer av kontakter, bl.a. för privatpersoner och vid fara för rikets eller enskilds säkerhet

Förslag om insyn i politiska beslutsfattaresh kontakter med lobbyister, forts.

- Uppgifterna ska lämnas **tre gånger om året** och avse bland annat
 - med **vilken beslutsfattare eller enhet** de skett
 - **ungefärlig omfattning** och huvudsakliga kontaktsätt
 - **ämne** för kontakterna
- Inga sanktioner
- Administration och tillsyn ska utövas av Kammarkollegiet

Bedömning om insyn och samtycke för medlem i arbetsmarknadsorganisation vid bidrag till parti

- Det finns **inte behov av särskilda regler om insyn** utöver insynslagen
- Det **bör inte införas något krav på att bidrag till partier ska vara frivilliga för enskild medlem**, bland annat eftersom:
 - det inte ger någon verklig möjlighet att påverka bidragsgivandet
 - förenligheten med föreningsfriheten kan ifrågasättas
- I enlighet med tilläggsdirektiv redovisas trots bedömningen hur en fullständig författningsreglering skulle kunna se ut

Ökad insyn i politiska processer (SOU 2025:52)

Presentation vid överlämnande den 8 maj 2025 av
betänkande av 2023 års insynskommitté